

Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta

LiV@eduskunta.fi

Asiantuntijalausuntopyyntö 22.5.2020

HE 77/2020 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lentoliikenteen valvontamaksusta annetun lain 7 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle 20.5.2020 hallituksen esityksen laiksi lentoliikenteen valvontamaksusta annetun lain 7 §:n väliaikaisesta muuttamisesta. Lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lentoliikenteen valvontamaksun vuoden 2020 heinä- ja lokakuun maksukausien maksujen suorittamista siirrettäisiin puolella vuodella eteenpäin. Esityksen tavoitteena on osaltaan lieventää COVID-19-tartuntatauti-epidemian lentoasemayhtiöille aiheuttamia vaikeuksia ja ottaa huomioon niiden taloudellisen toimintakyvyn ylläpitämisen haasteet kriisin aikana ja siitä palautumisessa.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.7.2020 ja olemaan voimassa 30.6.2021 asti. Esitys liittyy valtion vuoden 2020 neljanteen lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Asian tausta ja valmistelu

COVID-19-tartuntatauti-epidemian aiheuttaman poikkeustilan ja lentoliikennettä koskevien rajoitusten vuoksi tarvitaan väliaikaisia toimenpiteitä, joilla helpotetaan lentoasemayhtiöiden taloudellisia toimintaolosuhteita. Lentoliikenteen ja matkustajien määrät ovat olleet erittäin alhaiset huhti–toukokuussa 2020. Lentoasemayhtiöiden, Finavia Oyj:n ja Saimaan lentoasema-säätiön Lappeenrannan lentoaseman, tulot muodostuvat normaalioloissa pääosin lentoliikenteeltä ja matkustajilta kannetuista maksuista. Lentoliikenteen keskeydyttyä yhtiöt menettivät tulonlähteensä. Yhtiöillä on kuitenkin merkittäviä kiinteitä kustannuksia ja muita taloudellisia vastuita, jotka joudutaan hoitamaan.

Pääministeri Sanna Marinin hallitus on ryhtynyt pikaisiin toimenpiteisiin yhteiskunnan toiminnan turvaamiseksi ja elinkeinoelämän ja kansalaisten ahdingon helpottamiseksi epidemian aikana ja siitä toivuttaessa. Osana elvytystoimenpiteitä esitetään pidemmän maksuajan säätämistä lentoasemayhtiöiltä kannettavan lentoliikenteen valvontamaksun maksuun loppuvuodesta 2020. Nykyinen laki ei sisällä joustoa valvontamaksun suorittamiseen. Esitys on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä toukokuussa 2020. Valmistelussa on kuultu valtiovarainministeriötä, Liikenne- ja viestintävirastoa ja Finavia Oyj:tä.

Myös Lappeenrannan lentoasemayhtiölle annettiin mahdollisuus kommentoida esitystä.

Nykytila

Lentoliikenteen valvontamaksua kannetaan valtiolle lentoturvallisuuden valvontaa ja ilmailun julkisia hallintotehtäviä varten lentoliikenteen valvontamaksusta annetun lain (1249/2005) nojalla. Lain 4 §:n nojalla lentoliikenteen valvontamaksun määrä on lentoasemakohtaisesti 0,90 euroa jokaiselta edellisenä kalenterivuonna lentoasemalta kaupallisessa ilmakuljetuksessa olevalla ilma-aluksella lähteneeltä, vähintään kaksivuotiaalta matkustajalta. Maksu kannetaan lentoasemakohtaisesti vain 20 000 euroa ylittävältä osalta. Maksuvelvollinen on lentoaseman pitäjä. Lentoliikenteen valvontamaksusta annetun lain 7 §:n mukaan kalenterivuoden maksu on maksettava neljässä yhtä suuressa erässä viimeistään kunkin maksukauden toisen kalenterikuukauden 15 päivänä. Maksukaudella tarkoitetaan tammikuun, huhtikuun, heinäkuun ja lokakuun 1 päivänä alkavaa kolmen kalenterikuukauden jaksoa. Lentoliikenteen valvontamaksu on vero. Sen kantamisesta ja valvonnasta huolehtii ilmailuviranomainen, Liikenne- ja viestintävirasto.

Viime vuosina valvontamaksutuotto on ollut 11,7–13,3 milj. euroa. Tulot kohdennetaan valtion talousarvion momentille 11.19.05. Vuoden 2020 tuloarviossa otettiin huomioon yksikköhinnan muutos ja vuoden 2019 matkustajamääräkehitys. Valvontamaksun tuotto 11,8 milj. euroa tulee toteutumaan, koska se perustuu jo toteutuneisiin matkustajamääriin ja sen pohjalta lentoasemayhtiöille määrättyihin maksuihin. Jos maksuille annettaisiin lisää maksuaikaa, osa tuotoista kohdentuisi vuodelle 2021.

Lentoliikenteen valvontamaksun tuotot ja kustannukset					
1 000 euroa	2016	2017	2018	2019	2020 (TAE)
Tuotot	11 689	12 146	13 291	12 169	11 813
Kustannukset	10 560	11 464	10 820	10 213	11 815
Ylijäämä	1 129	682	2 471	1 956	-2
Kustannusvastaavuus	111 %	106 %	123 %	119 %	100 %

Matkustajamäärän raju supistuminen tulee aiheuttamaan valvontamaksun tasoon korotuspaineita. Se lisäisi lentoliikennealan toimijoiden kustannuksia jo nykyisellään vaikeassa tilanteessa. Haasteena on pitää valvontamaksukertymä tasaisesti kustannusten mukaisella tasolla mekanismilla, joka kytkeytyy matkustajamäärältään poikkeavaan vuoteen tai jopa useampaan vuoteen. Vaihtoehtona on ilmailun viranomaistoimintojen rahoittaminen tilapäisesti talousarviosta, vaikka se onkin nykyisen lain tavoitteiden vastaista.

Esityksen vaikutukset

Esitetyllä maksuerien eräpäivien siirrolla lykättäisiin lentoasemayhtiöiden, lähinnä Finavia Oyj:n, maksuja loppuvuodesta 2020 alkuvuoteen 2021. Kyseessä ovat yhteensä 5,7 miljoonan euron suuruiset maksut Liikenne- ja viestintävirastolle. Lentoasemayhtiöillä toimenpide helpottaisi kassatilanteen hallintaa. Maksut suoritettaisiin sitten, kun tulovirrat ovat palautuneet. Tällä saatetaan myös välttää tarvetta rahoittaa suoritukset lyhytaikaisella lainalla.

Valtiontalouden kannalta vuodelle 2020 syntyä esitettyä summaa vastaava vaje Liikenne- ja viestintäviraston tuloissa. Se tulisi kattaa lisämäärärahalla vuonna 2020 lisätalousarviossa.

Lykkääntyvät valvontamaksutulot siirtyisivät valtion talousarviossa vuodelle 2021. Se kompensoisi vuoden 2020 matkustajamäärien perusteella vähenevää valvontamaksutuloa ja lieventäisi painetta korottaa valvontamaksun tasoa vuonna 2021. Valvontatoimien rahoittamisessa ja valvontamaksussa tämän jälkeen tarvittavat muutokset voitaisiin arvioida tarkemmin kriisin väistyttyä.

Koska valvontamaksun kantamisen perusteita tai maksun suuruutta ei muutettaisi, ei esityksellä olisi vaikutusta lentomatkustamisen hintaan ja lentomatkustamisen kysyntään.

Emmi Nykänen
Ylitarkastaja

Juha Tervonen
Erityisasiantuntija